

# Arbetsätt för säkra förflyttningar

**PROGRAM**

Uttrycker värdegrund och önskvärd utveckling av verksamheten.

**POLICY**

Uttrycker ett värdegrundsbaserat förhållningssätt och principer för vägledning.

**STRATEGI**

Konkretiserar ett program eller en policy och utgör en grund för Prioritering.

**HANDLINGSPLAN**

Beskriver konkreta mål och åtgärder.

**RIKTLINJER**

Säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet vid handläggning och utförande.

Dokumentansvarig på tjänstemannanivå: Medicinskt ansvariga

## Sammanfattning

Alla vikarier och nyanställda som ska arbeta med vårdnära arbete ska enligt vårdgivaren genomgå och få intyg i introduktionsutbildning i manuella förflyttningar och lyftkörkort. På detta sätt säkerställer arbetsgivaren patientsäkerheten och arbetsmiljön.

Hur komplexa och hur riskerna ser ut för olika förflyttningsmoment påverkas av patientens förmåga, boendemiljön och behovet av att medicintekniska produkter (hjälpmedel) används. Arbetsterapeut har den kompetens som krävs för att göra bedömningar om patientens situation och lämpligaste metod för förflyttning.

Generellt kan man säga att förflyttningar mellan säng och rullstol och liknande är avancerade förflyttningar liksom förflyttning med medicintekniska produkter som till exempel lyft, glidbräda och vridplatta. Förutom kravet på introduktionsutbildning i manuella förflyttningar och lyftkörkort ska medarbetare få handledning av arbetsterapeut vid förskrivning av hjälpmedel som ska hanteras av personal.

Om det uppstår omständigheter som gör att en medarbetare inte gått utbildningen eller inte blir godkänd så ska de hanteras enligt denna riktlinje.

## Innehåll

<b>Sammanfattning .....</b>	<b>3</b>
<b>Inledning .....</b>	<b>5</b>
Syfte .....	5
Mål .....	5
Förflyttningsutbildningskonceptet .....	5
Vad säger arbetsmiljölagen .....	6
Medarbetare utan intyg i manuella förflyttningar och lyftkörkort .....	7
Avsteg .....	7

## Inledning

Enligt arbetsmiljölagen, lagen om medicintekniska produkter och patientsäkerhetslagen är varje arbetsgivare inom vård och omsorg ansvarig för att personalen har den kunskap som krävs för att kunna utföra säkra förflyttningar, både ur patient- och arbetsmiljöperspektiv.

Det innebär att personalen behöver kunskap om hur de skonsamt och ergonomiskt ska kunna förflytta en annan person. I Vård- och omsorgsförvaltningen och Förvaltningen för sociala insatser erbjuds personal som arbetar med vård- och omsorgsarbete interna utbildningar i förflyttning samt hantering av medicintekniska produkter som finns för att förflytta personer. I utbildningarna kombineras instruktioner om hjälpmedel med ergonomiska principer och ett rehabiliterande arbetssätt i vardagsarbetet för att hålla en hög patientsäkerhet.

Undervisningen sker på en generell nivå med principer för förflyttning. Individuella anpassningar måste därefter göras på hemmaplan i det direkta arbetet med patienten utifrån förmåga att vara delaktig vid förflyttning, den aktuella medicintekniska produkten (hjälpmedlet) och förflyttningens grundprinciper. Det innebär att man tar hänsyn till att den enskilde med specifika sjukdomstillstånd kräver en omsorgsfull bedömning innan den får hjälp att förflytta sig. Förflyttningar ska ske i samförstånd med den enskilde, vilket innebär att hänsyn ska tas till den enskildes önskemål och medicinska skäl.

## Syfte

Syftet med riktlinjen är att säkra patientsäkerheten genom att all personal som förflyttar patienter manuellt eller med hjälp av person lyft inom Vård- och omsorgsförvaltningen och Förvaltningen för sociala insatser har den kompetens som krävs. Riktlinjen ska också säkra att båda förvaltningarna följer de krav som lagstiftningen ställer på personal som utför förflyttning.

## Mål

1. Att säkerställa patientsäkerheten vid förflyttning
2. Ge möjlighet för den enskilde att delta i så stor utsträckning som möjligt i sin förflyttning
3. Att informera personalen om användning av hjälpmedel som finns i verksamheterna
4. Genom kunskap om god arbetsteknik och ergonomi förebygga arbetsskador hos personalen

## Förflyttningsutbildningskonceptet

### 1. Introduktionsutbildning manuell förflyttning/lyftkörkort

*Introduktionsutbildning manuell förflyttning och lyftkörkort* är en endagsutbildning för all personal inom Vård- och omsorgsförvaltningen och Förvaltningen för sociala insatser, både interna och privata aktörer. Utbildningen är uppdelad i två delar. Del 1. manuell förflyttning och del 2. förflyttning med personlyftar (lyftkörkort). Inom Vård- och omsorgsförvaltningen är utbildningen obligatorisk för omvårdnadspersonal och arbetsterapeuter. Sjuksköterskor erbjuds också utbildningen. Inom Förvaltningen för sociala insatser är den inte obligatorisk utan en behovsbedömning görs av ansvarig chef.

Efter genomförd och godkänd utbildning får man ett intyg på manuella förflyttningar samt ett lyftkörkort.

## **2. Manuell förflyttningskunskap, 3 dagar**

*Manuell förflyttningskunskap, 3 dagar* är en fördjupningsutbildning för all omvårdnadspersonal/baspersonal inom Vård- och omsorgsförvaltningen och Förvaltningen för sociala insatser som arbetat minst ett år. Utbildningen är inte obligatorisk, men rekommenderas till all personal som arbetar inom hemvården och ska svar på larm.

## **3. Kompetensutveckling för arbetsterapeuter**

*Grundutbildning för arbetsterapeuter i manuell förflyttningskunskap, 3 dagar* och *Grundutbildning för arbetsterapeuter i förflyttning med personlyftar, 2 dagar* är obligatoriska utbildningar för alla arbetsterapeuter i Vård- och omsorgsförvaltningen och Förvaltningen för sociala insatser. Utbildningarna är ett krav för att få utbilda i introduktionsutbildning manuell förflyttning/lyftkörkort, vilket är något som ingår i deras uppdrag. Vikarier erbjuds utbildningarna efter samråd med ansvarig chef.

## **4. Kompetensutveckling för förflyttningsinstruktörer**

*Grundutbildning av instruktörer i manuell förflyttningskunskap, 7 dagar* är utbildningen som krävs för att kunna ha uppdraget som förflyttningsinstruktör i Vård- och omsorgsförvaltningen och Förvaltningen för sociala insatser. *Vidareutbildning av instruktörer i manuell förflyttningskunskap, 2 dagar* rekommenderas vartannat år.

## **Vad säger arbetsmiljölagen**

Enligt arbetsmiljöverket ska arbetsgivaren försäkra sig om att de arbetstagare som utför personförflyttningar har tillräckliga kunskaper om hur man förflyttar personer på ett ergonomiskt sätt.

Arbetsgivaren kan bli skadeståndsskyldig om det förekommer skador hos medarbetaren till följd bristande kunskap i förflyttningsteknik och hjälpmedelshantering. Det är därför viktigt att utbildningen sker så snart som möjligt och att arbetsuppgifterna anpassas utifrån vilken kompetens medarbetaren har.

Örebro kommuns introduktionsutbildning i manuella förflyttningar och lyftkörkort är utformad efter arbetsmiljöverkets rekommendationer och innehåller det som krävs för att en medarbetare ska anses ha tillräckliga kunskaper på området. Utbildningar som medarbetare erhållit av annan arbetsgivare ersätter inte kravet att gå Örebro kommuns introduktionsutbildning.

Kunskaperna ska regelbundet följas upp, och vid behov repeteras.

För mer information se 9 § i föreskrifterna om belastningsergonomi, AFS 2012:2.

## **Besvara larm inom hemvården (fall och upp från golv)**

Många av de larm som besvaras gäller fallhändelser. Medarbetare ska därför ha kunskap om att hantera hjälpmedel och bedöma fallhändelser. Introduktionsutbildning i manuella förflyttningar och lyftkörkort är ett krav för att kunna svara på larm. Det är av stor vikt att många medarbetare har tredagars förflyttningsutbildning.

## Medarbetare utan intyg i manuella förflyttningar och lyftkörkort

Medarbetare utan introduktionsutbildning i manuella förflyttningar och lyftkörkort ska planeras in på besök där den enskilde INTE har behov av hjälp med förflyttningar.

Chef ska identifiera samtliga medarbetare som inte har genomfört utbildningen i förflyttningsteknik och lyftkörkort och planera deras arbetsuppgifter utifrån detta. Anmälan till utbildning ska ske så snart det är möjligt.

### Avsteg

Om det skulle uppstå ett oönskat läge där det inte finns tillräckligt med medarbetare med rätt kompetens för att utföra verksamhetens uppdrag behöver chef göra en bedömning av patientsäkerhetsrisker och arbetsmiljörisker och ta beslut utifrån detta. Om det beslutet resulterar i att chef gör avsteg från ovanstående och använder utbildad personal vid avancerade förflyttningar gäller följande:

- Medarbetaren utan lyftkörkort får endast delta vid förflyttningar med lyft i sällskap av annan medarbetare som har lyftkörkort. Den utbildade medarbetaren ska vara trygg i att vägleda kollegan och ansvara för hanteringen av lyft hos person som har hjälp. Gäller under en begränsad tid och ska vara tidsatt.
- Medarbetaren utan intyg i introduktionsutbildning i manuella förflyttningar får genomföra förflyttningar med hjälpmedel vridplatta (Turner) eller annat överflyttningshjälpmedel, efter handledning och instruktion av arbetsterapeut på plats. Gäller under en begränsad tid och ska vara tidsatt.

Beslut om avsteg ska dokumenteras och följas upp. Beslut kan endast vara aktuellt för medarbetare som får information om riskerna och känner sig bekväma med att utföra dessa trots avsaknad av utbildning. Även i dessa fall ska anmälan till introduktionsutbildning ske så snart det är möjligt. Dokumentation ska finnas tillgänglig vid efterfrågan.